

світі : міжконтинентальний діалог інтелектуалів : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : Київський ун-т імені Б. Грінченка, 2011. С. 56–60.

4. Родигіна І. В. Філософські основи компетентнісного підходу в освіті. *Педагогіка і психологія*. 2015. № 1. С.14–20.

5. Філіпенко А. С. Теоретико-методологічні виміри університету. *Ідея університету : сучасний дискурс* : матеріали міжнародної конференції 27 травня 2011 року, м. Київ. Київ, 2011. С. 19–21.

Вінницька Діана

*студентка Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
(науковий керівник – доцентка О. Кудря)
(м. Полтава)*

УКРАЇНСЬКИЙ КОСТЮМ ЯК ДЖЕРЕЛО ЕТНІЧНОЇ ІСТОРІЇ

Український костюм є надзвичайно різноманітним, вражає його колоритність, притаманна для кожного регіону України. Він став одним із символів української культури. Український національний костюм створювався сторіччями, відображає історію українського народу, є демонстрацією сприйняття краси на різних етапах історії. Українська жінка втілювала у створенні і оздобленні одягу свої естетичні смаки, творчі здібності творчість, водночас притримувалася традицій свого регіону.

Етнографи вивчають український костюм, для них це можливість пізнати історію життя, побуту, культури народу. У народному вбранні відображена любов до прекрасного, використані оригінальні техніки і прийоми в оздобленні та декорування одягу [4].

Костюм – це явище, яке має певні якісно-розпізнавальні ознаки народного чи національного духу. Дослідниками минувшини переконливо доводилося, що традиційний костюм є важливим продуктом культури конкретного народу, і вивчення цього явища проливає світло на питання генезису даного етносу, його історичного розвитку, наочно розкриває етнокультурні взаємозв'язки і взаємовпливи. Одяг для українців мав не лише утилітарну функцію, але і використовувався у певних релігійних обрядах. Дослідженню традиційного вбрання українців присвячено багато уваги. За роки незалежності України опубліковані праці присвячені даній проблематиці : З. Васіна «Український літопис вбрання : Книга-альбом», Т. Ніколаєва «Історія українського костюма», Д. Крвавич, Г. Стельмашук «Український народний одяг XVII–XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського», К. Матейко «Український народний одяг : етнографічний словник», О. Воропай «Звичаї нашого народу. Етнографічний нарис» та ін. Аналіз даних джерел показав, що важливі етнографічні

класифікаційні ознаки і способи утворення форм традиційного костюма є наступними: способи одягання, носіння, декорування, крій, і різні прийоми формоутворення одягу.

Метою статті є аналіз українського костюма як джерела етнічної історії народу.

Кожен елемент традиційного вбрання виконує свою функцію. Одяг може бути сплетений, зв'язаний і зшитий з різних матеріалів, може мати ту чи іншу форму, а також різні способи носіння чи навіть пов'язування. Кожен елемент одягу має своє призначення і komponується з іншим одягом, який створює образ-символ, що характерний для місцевості, культури і історії. Наприклад в українському селянському вбранні був уже довгий час притаманний поясний одяг, що складався з незшитих одного (дерга, опинка, обгортка) або двох (запaska) шматків тканини, закріплених на талії. Незшитий поясний одяг був вдосконалений внаслідок розвитку народного художнього ткацтва, і вони широко поширювалися в Наддніпрянщині, Поділлі і також і західних областях.

Аналіз літературних джерел [1–3] показав, що основу будь-якого чоловічого і жіночого українського костюма являє натільна сорочка з домотканого полотна. Чоловіки носили короткі сорочки, з довгим рукавом і закритою горловиною. Жінки самі собі шили довгі сорочки з більшим, ніж у чоловіків, різноманітністю крою. Сорочка могла бути тунікоподібної форми, з суцільнокроєними рукавами або з плечовими вставками. Поясним одягом чоловіків були штани різного крою, від шароварів до ногавиці, які шили з домашнього сукна темного або світлого кольору.

Жіночий поясний одяг майже не шився, а виготовлялася з одного або двох-трьох полотен тканини, які по-особливому обмотувалися навколо стегон і закріплювалися поясом. У центральних районах Наддніпрянщини, на Поділлі в кінці XIX – на початку XX ст. найбільш жінки носили стародавні полотняні спідниці, які прикрашали саморобною вибією, так звані димки, мальованки, друкованиці. На Львівщині характерною була вовняна спідниця з яскравими лініями, на Волині та Рівненщині спідниця була з білого полотна та знизу прикрашалась широкою смугою червоного орнаменту. На Київщині та Чернігівщині була відома спідниця до надгрудника. У більш пізній час в Україні з'явилися і поширилися шиті форми поясного одягу. Найбільш поширеними були андарак і летник. Спідниці відрізнялися в різних місцевостях кроєм, тканинами, оригінальними візерунками і кольоровою гамою. Неповторні, характерні для кожної певної місцевості орнаменти майстрині ткали, вишивали, набивали, наносили за допомогою аплікації, шнура, декоративного шва та інших способів, властивих даному регіону. Основою жіночого вбрання є вишиванка. Вона є зазвичай довшою ніж чоловіча. Поверх сорочки жінки одягали запаску

або плахту, що являла собою полотно, яке сягало чотирьох метрів у довжину і було виготовлене з вовни.

Традиційний чоловічий одяг українців дуже схожий з північними – конопляна або льняна сорочка і вовняні штани. Сорочка часто використовувалася як верхній одяг. Українську чоловіки на відмінну від інших національностей мали невеликий розріз спереду з невеликими візерунками, що вишивались чорними і червоними нитками. Також є особливістю те, що чоловіки заправляли сорочку. Штани або шаровари на талі закріплювались поясом або шнурком. На Закарпатті прикрашали вишивкою нижній край штанин зсередини, а потім відвертали його наверх. Для вишивки використовували переважно жовті й зелені нитки, які найбільш яскраво виглядали на червоному тлі.

Також жінки носили прикраси, що стали невід'ємним елементом традиційного вбрання. Зазвичай поверх вишиванки одягали коралі. Вважалось, що чим більша кількість і розмір намистин була, то тим більший статок мала родина дівчини. Також популярною прикрасою кожної молодої незаміжньої жівчини був вінок. Його робили із різних квітів, додатково прикрашали різнокольоровими стрічками.

Таким чином, національний одяг – це історія не лише про матеріальну культуру, але і про духовні цінності, які передвали протягом століть від покоління до покоління. Цим пояснюється багатофункціональність українського народного вбрання. Адже костюм – то не лише ілюстрація одягу з прив'язкою до території. Вікова градація використання матеріалів, елементи оздоблення, – це все може дати повну інформацію про історію та культуру українського народу.

Список використаних джерел :

1. Білан М. С., Стельмашук Г. Г. Український стрій. Львів : Фенікс, 2000. 325 с.
2. Стельмашук Г. Етнологи української діаспори про національні строї українців *Народознавчі зошити*. 1996. № 4. С. 269–270.
3. Косміна О. Ю. Традиційне вбрання українців. Київ : Балтія-Друк, 2011. Т. 2 : Полісся; Карпати. 2011. 160 с.
4. Олійник М. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина ХІХ – початок ХХІ століття) : монографія. Київ, 2017. 312 с.